

МҰРАТ ӘУЕЗОВ — ПАВЛОДАР МЕМЛЕКЕТТІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ҚҰРМЕТТІ ПРОФЕССОРЫ АТАНДЫ

2017 жылдың 19 қазанында С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінде көрнекті жазушы, қоғам қайраткері, мәдениеттанушы, ф.ғ.к. Мұрат Әуезовтің шығармашылық кеші өтті.

Іс-шараға ҚР Білім және ғылым министрлігінің жауапты хатшысы Арын Орсариев, Павлодар облысы әкімінің орынбасары Мейрам Бегентаев және өңірдің зиялы қауым өкілдері қатысты.

Іс-шара барысында автордың «Времен связующая нить» және «Ділім» атты екі кітабының тұсаукесері болды.

С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің ректоры, фил.ғ.к. Гаухар Ахметова өз сөзінде Мұрат Әуезовтың жаңадан басылған қос туындысы қазіргі қоғамда халқымыздың рухани және мәдени құндылықтарын дамытуда зор рөл атқаратынын атап өтті.

Сондай-ақ, университеттің даму стратегиясы, білім беру және әлеуметтік жұмыс жөніндегі проректор Арман Ақышев та жоғары бағасын берді.

Биыл ұлы жазушы Мұхтар Әуезовтің туғанына 120 жыл толды. Мұрат Мұхтарұлының «Времен

связующая нить» және «Ділім» атты жаңа кітаптар да оның өмір жолына негізделіп жазылған екен.

Мұрат Мұхтарұлы жастардың сұрағына аса ілтипатпен жауап бере отырып, Павлодар өңірінде талантты жастар шығып келе жатқанын және әлемге әйгілі Қ.Сәтбаев, С.Торайғыров сынды ұлы тұлғаларды дүниеге әкелген өңір екенін атап өтті.

«Жастар өздеріне артылған жүкті қайыспай көтере білуі керек. Өз еліңіз бен жеріңіздің гүлденуіне үлес қосу үшін дені сау және күшті ұрпақ керек» деді өз сөзінде.

Шара барысында Мұрат Әуезовке университеттің құрметті профессоры атағы берілді.

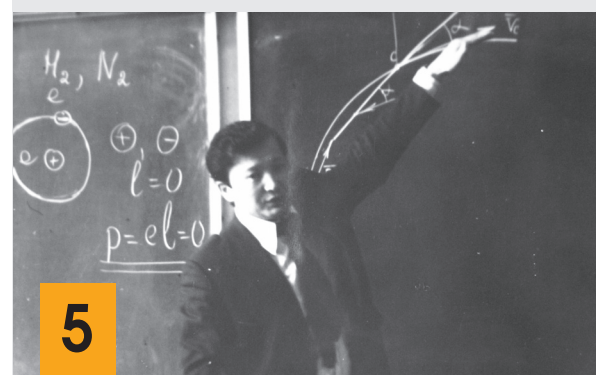
Қадірлі қонағымыздың құрметіне арнау қазақ және қытай тілдерінде айтылды. Бұл Мұрат Әуезовтің кезінде Қазақстанның ҚХР-дағы елшісі болып қызмет істегенін және екі ел арасындағы халықаралық қатынастардың дамуы жолында тер төккенін білдіреді.

Жиынға қатысушылар өздерінің қызықтырған сұрақтарын қойып, тұщымды жауап алды.

4

ДУШОЮ ВЕЧНО МОЛОДЫЕ

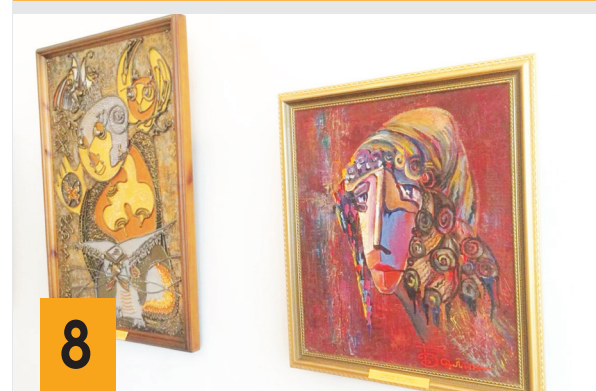
5

ТҰҒЫРЫ БИІК ТҰЛҒА 80 ЖАСТА

6

НАСЛЕДИЕ ЗЕРГЕРОВ

8

«...ПИШУ НЕ РАЗУМОМ, А СЕРДЦЕМ...»

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

НАКАНУНЕ В ПГУ ИМЕНИ С. ТОРАЙГЫРОВА СОСТОЯЛОСЬ ОБСУЖДЕНИЕ «МОДЕРНИЗАЦИИ 3.0» НА МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ».

Конференция объединила более 200 ученых, госслужащих и студентов, а также представителей НПО.

Заместитель акима города Саян Муканов акцентировал внимание на проекте «Сакральная география Казахстана», изучении достопримечательностей родного края.

Свой доклад об образовании будущего участникам представил заведующий кафедрой анатомии, физиологии и безопасности жизнедеятельности, д.б.н., профессор Новосибирского государственного педагогического университета Роман Айзман.

В своем выступлении д.и.н., профессор кафедры истории Казахстана Лаура Жусупова рассказала о роли великого мыслителя, историка и поэта Машхура Жусупа Копеева в «модернизации сознания» будущего поколения.

Обсуждения продолжились на пяти панельных секциях.

В заключительной части конференции были приняты рекомендации по формированию пула экспертов и ученых для написания четырехтомного учебника по истории Павлодарской области. Фундаментальный научный труд создадут в рамках программы «Туған жер», приурочив его изда-

ние к 80-летию региона.

Стоит отметить, что в рамках государственной программы «Рухани жаңғыру» в Павлодарском госуниверситете реализуются следующие направления: ведется активная исследовательская работа научными центрами вуза. Проводятся археологические исследования на комплексе «Борлы», изучаются объекты сакральной географии эпохи бронзы близ о. Сабындыколь.

Внедрена новая образовательная траектория с такими дисциплинами, как: «Мәңгілік ел», «Павлодар Ертіс өңірінің тарихы мен тарихнамасы. Шежіре»,

«История региона в лицах», «Промисловое наследие Павлодарского Прииртышья».

В рамках проекта «Сакральная география Казахстана» по специальности магистратуры «Информационные системы» внедрена

тема «Разработка мобильного приложения сакрального туризма Павлодарской области». По результатам данной работы будет разработано онлайн-приложение сакрального туризма Павлодарской области для iOS и Android.

КАДРЛАРДЫ ДАЙЫНДАУ

СТОРАЙГЫРОВ АТЫНДАҒЫ ПМУ РЕКТОРЫ ГАУХАР АХМЕТОВА МЕН МЕТАЛЛУРГИЯ, МАШИНАЖАСАУ ЖӘНЕ ТРАНСПОРТ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ ҰЖЫМЫ ТЕМІРЖОЛ ЖӘНЕ МАШИНАЖАСАУ ӨНІМДЕРІН ӨНДІРЕТІН «RAILWAYS SYSTEMS KZ» ЖШС-ДЕ БОЛДЫ.

Экскурсия барысында делегация «Проммашкомплект» ЖШС, «RWS Binding» ЖШС, «RWS Concrete» ЖШС, «RWS Wheelset» ЖШС, «Railways systems KZ» ЖШС секілді кәсіпорындардың өндірістік процестерімен танысты.

Тараптар бірлесіп ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, дүлді оқытуды ұйымдастыру, сондай-ақ білім беру бағдарламаларын әрі қарай дамыту жөнінде ынтымақтастық туралы уағдаласты. Бұдан бөлек, студенттер мұнда өндірістік практикадан және тәжірибеден өту туралы шешім қабылданды.

Павлодар мемлекеттік университетінің ректоры Гаухар Ахметованың айтуынша, «Railways systems KZ» ЖШС - республикадағы машинажасау саласындағы ең ірі кәсіпорын. Сондықтан, сапалы маман даярлау бойынша сенімді серік болады.

«ЦИФРОВОЙ КАЗАХСТАН» В ДЕЙСТВИИ

В ПАВЛОДАРСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ УНИВЕРСИТЕТЕ ИМЕНИ С. ТОРАЙГЫРОВА СОСТОЯЛАСЬ ВСТРЕЧА ПО ОБСУЖДЕНИЮ ПРОЕКТА ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ «ЦИФРОВОЙ КАЗАХСТАН»

В обсуждении приняли участие заместитель акима Павлодарской области Мейрам Бегентаев, профессорско-преподавательский состав, студенты и магистранты высших учебных заведений области.

О проекте государственной программы «Цифровой Казахстан» подробно рассказал руководитель управления внутренней политики области Ернур Дауенов, ознакомив участников с основными направлениями, задачами, целевыми индикаторами и показателями программы. В первую очередь, это получение доступа к

ровым услугам посредством веб-портала и мобильного приложения электронного правительства «E-gov» и других платформ.

С приветственным словом к участникам встречи обратилась ректор Павлодарского госуниверситета, к.философ.н. Гаухар Ахметова, подчеркнув, что на сегодняшний день цифровые технологии заняли прочное место в системе обучения Павлодарского государственного университета.

«В вузе функционирует собственная информационная система и E-learning CDT, введена система электронного документооборота и система для дистан-

ционного обучения, разрабатываются электронные учебники, учебные видеоматериалы и многое другое», – сказала Гаухар Галымовна.

В планах IT HUB вуза открытие центра обслуживания студентов, создание мобильного приложения сотрудника университета, системы управления помещением, системы управления общежитием, разработка программного обеспечения для перевода на латиницу академического контента, создание центра 3D печати и т.д.

В завершение дискуссии стороны договорились о создании Проектного офиса в рамках ре-

лизации государственной программы «Цифровой Казахстан».

Деятельность офиса будет направлена на совершенствование и развитие государственных услуг, их анализ и контроль качества. Также в планах деятельности офиса организация устойчи-

вой цифровой инфраструктуры, генерирование кейсов, а также расширение перечня услуг в режиме онлайн.

В рабочую группу войдут ведущие эксперты вузов региона, государственных учреждений и частных компаний.

ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

СТОРАЙГЫРОВ АТЫНДАҒЫ ПАВЛОДАР МЕМЛЕКЕТТІК УНИВЕРСИТЕТІНЕ ТЕЛЬ-АВИВ УНИВЕРСИТЕТІ ДОСТЫҚ ҚАУЫМДАСТЫҒЫНЫҢ ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТІ САНИЯ АРАПОВА ЖӘНЕ ERG (EURASIAN RESOURCES GROUP) ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ТИІМДІЛІГІ ЖӨНІНДЕГІ ДИРЕКТОРЫ СЕРГЕЙ ОПАНАСЕНКО ЖҰМЫС САПАРЫМЕН КЕЛДІ.

Жұмыс сапары барысында қонақтар университеттің зертханалық базасына экскурсия жасады. Университеттің ғалымдары өздерінің энергетика, IT технологиялар және экология салаларындағы жетістіктерін ұсынды.

Атап айтқанда, облысымызда отын түрлерін алудың жаңа

технологиялары саласындағы жобалар, жылу электр станцияларын тазарту жүйелері, шламдарды өңдеу.

IT-технологиялар саласында өндірістік процестерді басқару, мониторинг жүйесін және технологияның жай-күйіне мониторинг жүргізу мәселелері де ұсынылды.

Қонақтар Ермағанбет Әбдірахмановтың «Облыста көмірді және көмірхимиялық байыту саласындағы инновациялық зерттеулер» жобасына үлкен қызығушылық білдірді. Кездесу барысында инвестициялар туралы алдынала келісімдерге қол жеткізілді.

ДЛЯ СПРАВКИ:

Ирина Чидунчи является старшим преподавателем кафедры «Профессиональное обучение и защита окружающей среды». Ирина Юрьевна – профессор Российской академии естествознания, академик Международной академии информатизации, член Совета по молодежной политике и патриотическому воспитанию при Акиме Павлодарской области, член Общества гельминтологов Российской академии наук.

ДОРОГА МОЛОДЫМ

Ирина Чидунчи – яркий и молодой представитель научной и общественной жизни Павлодарской области, руководитель Совета молодых ученых Павлодарской области и просто замечательный человек. Именно с такой успешной личностью мы и хотели бы сегодня поговорить.

- Добрый день Ирина Юрьевна, расскажите пожалуйста, кто такая Ирина Чидунчи?

- Ирина Чидунчи – это на сегодняшний день доктор PhD по биологии, профессор и председатель Совета молодых ученых.

В силу своей профессии, я занимаюсь обучением студентов экологическим дисциплинам. Я пришла в ПГУ с производства, прошла долгий и тернистый путь от инженера эколога до начальника экологической службы. Работала в консалтинговой компании, но потом появилась возможность, ученая степень, которые позволили накопить определенные знания, которыми захотелось поделиться.

- О вашей научной и общественной деятельности мы еще поговорим, сейчас мне бы хотелось узнать историю вашей необычной фамилии Чидунчи.

- Корни нашей фамилии тянутся с Китая, мой прадед был китайцем. Он эмигрировал в СССР и позднее уже там обосновался. Обзавелся семьей, и эта фамилия, можно сказать, стала нашей.

Я буквально недавно вернулась из Поднебесной и осталась под большим впечатлением от этой страны, побывав на Втором

Азиатско-африканском фестивале молодежи. Мы посетили университеты Пекина и Сианя, увидели как живут, учатся и проводят свой досуг китайские студенты. В одном из университетов для нас были организованы импровизированные курсы китайского письма, а также нам продемонстрировали игру на национальных инструментах. Мне как далекому потомку этой страны было очень трогательно и волнительно.

Кульминацией фестиваля был Гала-концерт, на котором выступал Ибрагим Искандеров с песней «Мангилик ел». Зал стоя рукоплескал и подпевал нам. Уверена, что эта песня, как и положительное впечатление о нашей стране, надолго останутся в памяти организаторов и гостей фестиваля.

- Как вы сказали, вы доктор PhD по биологии, преподаете экологию. Расскажите, почему именно экология, и когда вы поняли, что экология – это ваша стезя?

- Эколог – это мой целенаправленный выбор, еще со школы я знала, что буду защищать окружающую среду. К нам приезжали представители разных экологических клубов, которые рассказывали об экологических проблемах нашей области. Именно тогда я поняла, что я должна отстаивать права окружающей среды, сделать наш регион безопаснее.

- Наша область не отличается идеальными экологическими условиями, так каково вам работать в условиях нашей промышленной зоны?

- Да, у нас промышленный

регион, но наши экологи очень тщательно следят за своей работой. Возможно, простому обывателю этого и не видно, но на промышленных объектах активно ведется движение вперед: это и повышение уровня качества производства, установка фильтров и прочих специальных оборудования, которые призваны сократить ущерб окружающей среде.

- Совет молодых ученых, для чего и для кого?

- Совет молодых ученых существует уже пять лет. Сразу отмечу, мы не юридическая организация. Мы собираем молодых ученых, которые готовы пронести свои идеи сквозь время. Сегодня мы насчитываем 18 участников, которые активно участвуют в работе совета. Ребята просто приходят со своими идеями, и мы помогаем разного рода советами, от вопросов развития идеи до инструкции написания научной статьи и её публикации.

- В чем научная ценность деятельности Совета молодых ученых?

- Мы консультируем по таким вопросам: как получить грант для своего исследования, как опубликовать научную статью в ближнем и дальнем зарубежье, каким способом можно организовать стажировку, и где это будет наиболее удачно. Тем самым даем путеводитель всем юным дарованиям, которые хотят проявить себя, но не знают как это сделать.

- Не могли бы Вы указать конкретный пример успеха участника Совета молодых ученых.

- К сожалению, в связи с законом РК, молодым человеком может считаться гражданин до 29 лет. Как правило до 29 лет мы редко можем наблюдать ошеломляющие результаты в научной сфере, но все же в нашем совете много ребят, которые развивают свои проекты и получают определённые поощрения. К примеру, Сағыныш Нургенбаев выиграл миллион в конкурсе «Nuruntech», от партии «Жас Отан» заняв первое место. Его проект был связан с зеленой энергией, и это живой пример развития личного потенциала человека, и Совет молодых ученых существует именно для того, чтобы открывать и развивать потенциал молодых ребят.

- Любимое чтиво Ирины Чидунчи?

- Конечно, тяжело найти время для своих личных целей, но сейчас я вновь вернулась к классике, на-

чинаю читать классику русской и казахской литературы. На данный момент я читаю «Путь Абая» Мухтара Ауэзова. Шикарное произведение, которым я наслаждаюсь в оригинале, в первоисточнике. Я сейчас занимаюсь изучением казахского языка, и вечера с такими шедеврами помогают мне глубже погрузиться в атмосферу языка. Чтение подлинника, это, конечно, отдельное душевное удовольствие, когда ты понимаешь, что знакомишься с первоисточником. Есть только ты и книга, и между вами особая «химия».

- Спасибо вам за встречу, очень приятно было с вами пообщаться.

-Огромное спасибо и вам за такую встречу и интересную беседу.

Наржан САДЫК
Учитель СОШ №19
Магистрант группы Мфр-12н

ДУШОЮ ВЕЧНО МОЛОДЫЕ

В ПГУ им. С. ТОРАЙГЫРОВА СОСТОЯЛОСЬ ПРАЗДНИЧНОЕ МЕРОПРИЯТИЕ, ПОСВЯЩЕННОЕ ДНЮ ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ.

Праздник стал не очередным напоминанием о возрасте, а прекрасной возможностью сказать ветеранам теплые слова благодарности.

В этом году по случаю Дня пожилых людей 172 ветеранам труда Павлодарского госуниверситета была оказана материальная помощь.

Приветствуя гостей, ректор ПГУ имени С. Торайгырова к.философ.н., профессор Гаухар Ахметова поздравила пенсио-

неров с праздником, пожелав бодрости духа и долгих лет жизни, и поблагодарила за многолетний добросовестный труд. «Ваши судьбы в полной мере отражают историю нашего университета», – отметила Гаухар Галымовна. «Позвольте в этот день еще раз выразить вам слова благодарности за ваш жизненный подвиг, за неоценимый вклад в развитие родного университета!» – сказала она.

К поздравлениям присоеди-

нился председатель Совета ветеранов университета Жанахутдинов Бари Газизович.

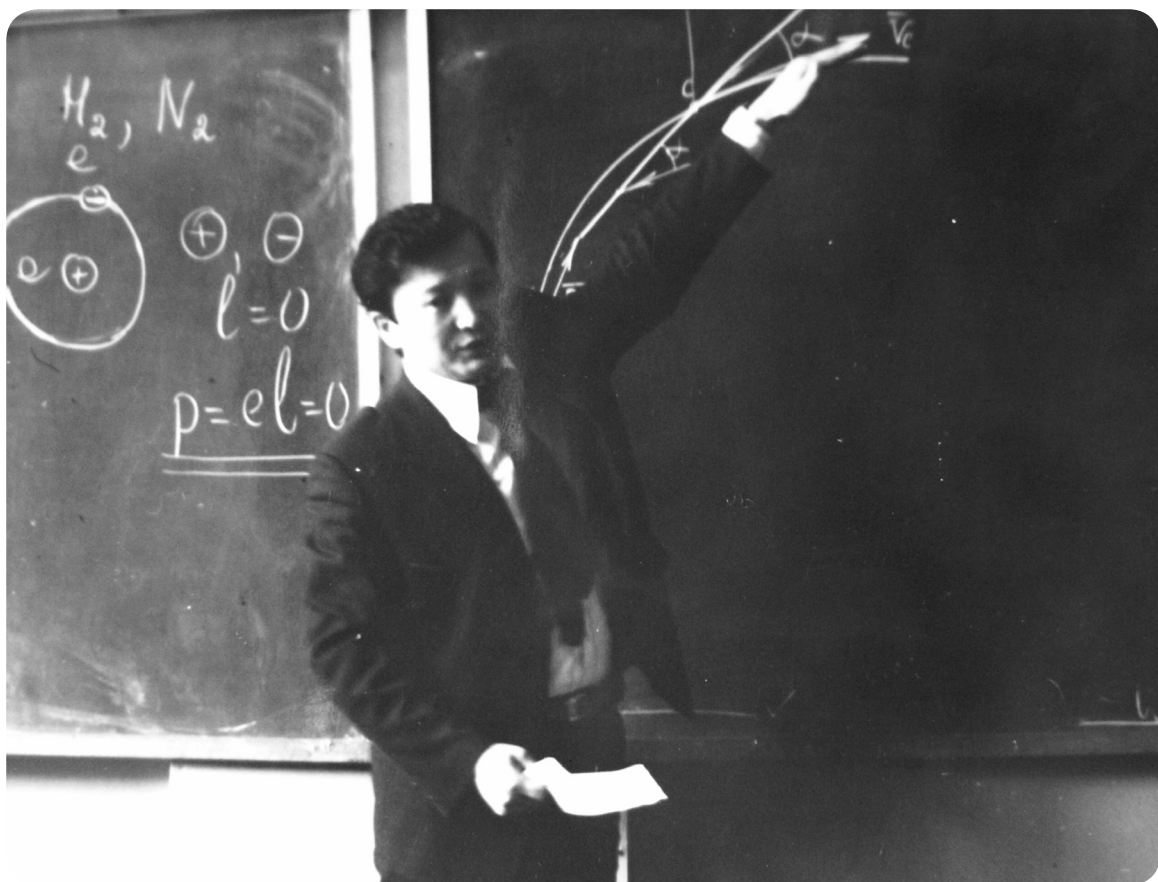
Творческие коллективы и солисты университетской филармонии в качестве подарка представили яркую концертную программу.

В продолжение концерта, не сдерживая эмоций, умудренные сединой кавалеры галантно закружили в вальсе своих прекрасных дам, давая фору любому юноше.

Павлодар өңірінде жоғарғы білім саласының қалыптасып, оның одан әрі өсіп, дамуына сүбелі үлес қосып жүрген алдыңғы буын ағаларымыздың бірі, физика-математика ғылымдарының кандидаты, С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің профессоры Алтыбасаров Мейрам Құрманұлы. Ағамыз жетінші қарашада тұғырлы 80 жасқа келейін деп отыр.

ТҰҒЫРЫ БИІК ТҰЛҒА 80 ЖАСТА

1959 жылдың жазғы күндері «Алматы, қайдасың» деп бірақ тартады да, ҚазМУ-дің механикалық математика факультетінің 1 курс студенті болып шығады. Сол кездегі Қазақстан аумағындағы жоғарғы оқу орындарының ішіндегі «университет» деген атағы бар

бұрын, 1960 жылы облыс орталығында ашылған Индустриалды институт білімді ұстаздарға «шөліккеп» тұрған шақта университеттің табақтай дипломын құшақтап Мейрам Құрманұлы да «іздегенге-сұраған» деп келе қалады. Сөйтіп, ол 1965 жылдың

Мейрам Құрманұлы 1937 жылдың 7-ші қарашасында Ақсу ауданының Грязновка ауылында дүниеге келіп, 1957 жылы Аққу (Лебяжье) елді-мекеніндегі орта мектепті бітіреді.

Бұл кез Қазақстан аумағындағы тың және тыңайған жерлерді игеру үшін Кеңестер Одағының мемлекеттік бағдарламасы қабылданып, бүкіл елді осыған жұмыла кірісуге үндеу шыққан тарихи кезеңге тұспа-тұс келген еді. Жалындап тұрған өндіредей жас Мейрам да елден қалыспай, ұлы дүбірге араласып, аудан басындағы астық қабылдау орталығына жұмысшы болып кіріседі. Сол замандағы саяси биліктің алғашқы буыны болып саналатын лениншіл коммунистік жастар одағының (ЛКЖО) назарына іліккен жас жігіт 1957-1958 жылдары Қазақстан ЛКЖО Лебяжі аудандық комитетінің тіркеу бөліміне меңгеруші болып тағайындалады. Бұл өзі, сәтті болып одан

әрі жалғасын тапса талай биікке бастайтын мәнсапты баспалдақ еді.

Алайда, ЛКЖО басшылары қанша сенім артып, саясаттағы болашағынан

үміт күткенімен, Мейрам ағамыздың қиялы басқа жаққа ауып тұрды.

Саяси мәнсаптан бас тартып, білім жолына бет бұрған Мейрам Құрманұлы

жалғыз ғана білім ошағында бес жыл бойы армансыз оқып, білімге сусындап, оны 1964 жылы табысты аяқтап, елге оралады.

Осыдан сәл ғана

қаңтар айында Павлодар индустриалды институтының жоғарғы математика кафедрасының ассистенті қызметіне қабылданады.

Институтта үш жылдай қызмет атқарып, 1968 жылы аға оқытушы дәрежесіне көтерілген ағамыз, ендігі жерде білім мен ғылымды қосарлап жегуге бет қояды. Талаптана жүріп 1970 жылы ҚазМУ аспирантурасына түсіп, оны 1973 жылы «Механика» мамандығы бойынша тәмамдап, кандидаттық диссертациясын сәтті қорғап, Индустриалды институтқа қайтып келеді. Одан кейінгі кезеңдерде Мейрам Құрманұлы «Теориялық механика» кафедрасының аға оқытушысы, доценті, профессорына дейінгі өсу жолдарын түгелдей өтіп, бүгінгі күнге дейін табысты еңбек етіп келеді.

Мейрам Құрманұлы университеттегі әкімшілік лауазымды қызметтердің барлық баспалдағын басып

өтті деп айтуымызға болады. Мейрам ағамыздың кафедра меңгерушісі, деканның орынбасары, декан, проректор қызметтерін кезек-кезекпен атқарып шыққаны белгілі.

«Жүйрікте де жүйрік бар – қазанаты бір бөлек, жігітте де жігіт бар – азаматы бір бөлек» демекші Мейрам Құрманұлының ұжым ортасындағы беделі әрқашан жоғары болып тұратын.

Мысалы, 1985-1986 оқу жылдарында сол кездегі институт парткомының бастамасымен осы институттағы барлық оқытушыларды қатыстыра отырып кадрлық резервті анықтау үшін анкеталық сұраныс ұйымдастырылған еді. Зерттеу нәтижесі бойынша алдағы жылдары кафедра меңгерушілігіне, декандыққа, проректорлыққа, ректорлыққа ұсынылатын оқытушылардың тізімі жасалды. Негізгі қызмет атқарушылар бір себептермен (демалыс, ұзақ іс сапар) орнында болмағанда, олардың міндеттерін әлгі тізімдегі резервте тұрған тұлғалар атқаруға міндеттелді. Осы кадрлық резервті анықтау нәтижесі бойынша Мейрам Құрманұлы оқу ісінің проректоры қызметіне бірінші болып, ал осы мақала авторларының бірі одан кейін, екінші болып тіркелгені бар.

Ұжымның болжамының дұрыс екенін Мейрам Құрманұлы іс жүзінде дәлелдеп, Екібастұз инженерлік-техникалық институтының іргесін қаласып, аяғына тұрғызып, әбден нығайтып, Қазақстанның белгілі бір техникалық жоғарғы оқу орыны болып танылуына елеулі үлес қосты. Бұл университетті Индустриалды институт филиалының негізінде жеке меншік оқу орны түрінде ашқан, Павлодар өңіріндегі жоғарғы оқу

саласын өркендетуде өзіндік қолтаңбасын қалдырып кеткен біртуар азамат, марқұм Марденов Марат Пазылұлы Мейрам Құрманұлымен бір мектепті бітірген, бала кезден бірге өскен жандар. Марат Пазылұлы осы институтын ашқанда ондағы оқу ісін ұйымдастырып, басқаруға өзінің сыралғы досы Мейрам Құрманұлын шақырып, содан ағамыз 1994-2004 жылдар аралығында оқу ісі проректоры қызметін абыроймен атқарады.

Мейрам Құрманұлы Индустриалды институттың ғылыми-әдістемелік кеңесін басқарған кезде көптеген әдістемелік зерттеу жұмыстарының жүргізілуіне мұрындық болды. Солардың бірі «Құрылымдық-логикалық оқу сызбасын» қалыптастыру жолдары, студенттердің оқу жүктемелерін санитарлық-гигиеналық талаптарға сәйкестендіре жоспарлап жүргізу және т.б. әдістемелік, технологиялық зерттеу

жүргізілген зерттеулері мен ұсыныстары бүгінгі күнде қолданысқа енгізіп жатқан модульдік технологияның бастауы деп те айтуымызға

деп айтсақ артық емес. Әсіресе, бүгінгі жастардың денсаулықтарының нашарлығы және олардың өз басына немқұрайды

бойы оқытып келе жатқан профессор Алтыбасаров Мейрам Құрманұлы нардың жүгін көтеріп, шаршап-шалдығуды білмей әлі күні еңбек етіп келеді.

Ағамызды ортаға алып әредікте бүгінгі күннің түйткіл мәселелері туралы ой қозғап, сыр суыртпақтап қоятын кездеріміз бар. Мұндай әңгімелерде межелік бақылау, емтихан сессиясы сияқты «қырғын науқан» нәтижелері мен «аса мәртебелі» студент мырза және оның ұстаздары жайында айтылады. Әсіресе, студенттердің мектептен арқалап келген білімдерінің мардымсыздығы, оқуға деген ынта, ыждағатының жоқтығы, оқуға деген «жеңіл-желпі» көзқарасы көп қынжылтады. Ал, бүгінгі қоғамда ұстаз қадірінің тым құлдырап кеткені бәріміздің өзегімізді өртеп отырған, орны толмас өкініш. Дегенмен, «үмітсіз - шайтан», ортамызда Мейрам Құрманұлы сияқты тамыры тереңге біткен бәйтеректей, тұғыры мықты ақылман ағаларымыз, ұлағатты ұстаздар барда күдіктен гөрі үмітіміз басым.

Мейрам Құрманұлы ұстаздық еткен ұзақ ғұмырында жинақтаған мол тәжірибесін өзінен кейінгі әріптес іні-қарындастарына, әке жолын құған өз баласына беріп, бөлісіп жүр. Қазіргі кезде өзінің сүйікті пәні «Теориялық механикадан» қазақ тіліндегі оқу үрдісіне, технологиясына ыңғайлап оқулықтар дайындау үстінде. Бұл ісіне сәттілік тілейміз.

«Малым жанымның садағасы, жаным арымның садағасы» дегенді өмірлік ұстанымы етіп, ар алдындағы адалдығынан айнамай қызмет жасап жүрген ағамызға зор денсаулық, мол қайрат, шығармашылық табыс тілейміз. Машфактың, ПМУ-дің бетке ұстар ұстазы болып, алдымызда ұзақ жүре беруіне тілектеспіз!

С.Торайғыров атындағы
ПМУ профессорлары
Т. Тоқтағанов, М. Сүйіндіков

жұмыстарын ұйымдастырып, оны жүргізуге ұйытқы болып, әмбе басшылық жасады.

«Құрылымдық-логикалық сызбасы» бойынша

болады. Ал, санитарлық-гигиеналық негізде студенттердің бір күндік жүктемелерін есептеу бүгінгі таңда да қажетті

қарауы оқу үрдісінің санитарлық-гигиеналық талаптарын ескеріп ұйымдастыру қажеттілігін күн тәртібінен алып тастауға болмайтындығын алға тартып отыр. Дәлдікті талап ететін ғылым саласының өкілі ретінде Мейрам Құрманұлы осы айтылған әдістемелерді іске қосу үшін «т – тау» коэффициенті дегенді ойлап тауып, сапалық көрсеткіштен сандық көрсеткішке ауыстырып, есепке салып көрсеткен еді.

«Теориялық механика» дегеніміз төменгі курстарда өтетін жалпы техникалық пәндер жүйесінің ең басында тұратын, білгенге қызықты, білмегендер үшін соқтықпалы, әуре-сарсаңы көп пәндердің бірі. Бірінші курстағы математика мен физиканың ізін суытпай тура солардың жалғасындай болып екінші курста келе қалатын осы бір күрделі пәннің оқытушысы мықты болмаса студенттердің сори. Міне, осындай ауыр пәнді артық-кемі жоқ елу жыл

НАСЛЕДИЕ ЗЕРГЕРОВ

Моя любимая экспозиция в нашем музее, это выставка изделий из серебра, датируемая 19 веком. Люблю там проводить экскурсии, особенно, юным студенткам.

Казахские зергеры любили делать женские украшения именно из серебра. Украшения носили глубокий, сакральный смысл. Предки наши знали об очистительных свойствах серебра. Женщин с детства баловали и оберегали, потому что знали, что в будущем уйдет навсегда из дома: чужую семью, в другой аул, или в соседнее племя. Казахки никогда не закрывали лица, а волосы покрывали, только переступив порог мужа. Девочки с детства, до самого замужества, носили красивые тюбетейки, украшенные перьями филина.

Перья и образ этой птицы встречаются в каждом элементе прикладного искусства, поскольку он считался птицей священной. В косы вплетали шолпы, звенящие подвески из серебра, или ленточки с нанизанными на них костяными бусами, серебряными монетками. Шолпы своим звоном должны были отпугивать злых духов и отгонять порчу. Ну и осанка у женщин была соответствующая - голова откинута назад. Тяжелая коса и подвешенные к ней украшения не позволяли девушке горбиться.

С рождения девочкам прокалывали уши и вдевали серьги, которые в древности тоже служили

оберегом. Нагрудное украшение, чаще всего тумары (обереги) треугольной формы с несколькими звеньями, дополнялись подвесками.

Бойтумары были трубчатой формы, полые внутри - в них вкладывали заговоренные предметы. Серьги, кольца и браслеты носили не снимая.

Я помню свою бабушку, её искривленные от труда и старости пальцы, унизанные серебряными кольцами, на которых со временем и от работы стерлись чеканные узоры. На тонких и иссохших запястьях звенели браслеты. Говорят, предки считали, что пища, приготовленная женщиной без серебряных украшений - считалась нечистой. То есть во время приготовления пищи или взбивании кобыльего напитка - должно что-то издавать шум, как бы отгоняя нечистую силу.

Ещё женщины носили массивные перстни с двумя шинками - кольцо на два пальца. Обычно такой перстень дарили друг другу родители жениха и невесты в знак объединения двух семей. Традиция дарения таких колец жива и по сей день. Только сейчас дарят изумруды и бриллианты.

КУДАГИ ЖУЗИК

Держу в руках массивный перстень не для нежных и тонких пальчиков девушки. Такое украше-

ние носили женщины в возрасте, которые приняли его в дар от сватьи. Не путать со свахой. Сваха, это профессиональная сводница, которая знакомит пары. А вот сватья, это родительница жениха, или невесты, после сватовства. Поэтому ошибочно думать, что это кольцо свахи, как некоторые думают. Мать невесты дарила «кудаги жузик» матери жениха. Это символическое украшение дарилось далеко не всегда, а только той сватье, которая стала настоящей матерью своей невестке и полюбила как родную дочь. Но иногда, опережая события, кольцо дарили во время сватовства, заранее задабривая будущую свекровь. Традиция дарения колец жива и поныне. В нашей экспозиции три перстня, все они разные, но я выбрала самый традиционный. Обычно такое кольцо изготавливали из серебра, по краям изображали два шанырака, символизирующие два наверхия юрты. В середине символ в форме оберега - бойтумара, чтобы уберечь двух молодых. На перстне два шинка, это сдвоенное кольцо, которое надевали на средний и безымянный пальцы одновременно. Что означало - две семьи породнились и скрепили свои отношения.

КУСМУРЫН (ПТИЧИЙ КЛЮВ)

Еще одно кольцо, которое таит в себе глубокий сакральный смысл. Такое украшение передавалось от матери к дочери. Орнамент в виде птичьего клюва или птичьего крыла означает свободу и независимость. Обычно вещь с таким знаком дарили с пожеланиями счастья и удачи. Кольца же в виде птичьего клюва носили юные девушки, получая в дар от матери. Пока дочь свободна, она носила печатку клювом вверх, это ещё означало, что она уже готова встретить своего избранника. А будучи сосватанной, она переворачивала символический клюв острием к запястью.

БЕС БЛЕЗИК

Древнейшее украшение для рук, у казахских женщин - «Бес блезик». Браслет с несколькими перстнями, соединённые между собой звеном из бляхи в виде тана (брошь), цепями.

Не случайно я провела параллель между афганским украшением и нашими кочевниками, некоторые исследователи усматривают в форме таких браслетов индийское влияние. В Индии и Пакистане подобные браслеты с пятью кольцами распространены до сих пор среди кочевых народов Кучи-Банджара. Такие браслеты традиционно носились парами

на обеих руках и были популярны также среди наших женщин, но только с тремя, или двумя кольцами и назывались «Бес блезык». Бес блезик является прообразом слейв браслетов, излюбленное украшение восточных танцовщиц. Слейв-браслеты начали носить в Америке, в середине двадцатых. Но мода на них быстро прошла. О них на некоторое время забыли. Сейчас мода на них вернулась, но в основном с одним перстнем.

К сожалению, в нашей экспозиции нет пока такой красоты. Но мы бы с удовольствием приобрели. Так что если есть предложения пишите на наш портал.

Булбул АСАЕВА

ИССЛЕДОВАНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ И КОНФЛИКТНОСТИ СЕМЕЙНО-БРАЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ НАСЕЛЕНИЯ ПАВЛОДАРСКОГО ПРИИРТЫШЬЯ

В качестве базового объекта исследования по теме научного проекта «Психологический контекст проблемных семей в Казахстане: этнокультурные аспекты» нами была выбрана территорию Павлодарской области Северного Казахстана.

Была организована этнографическая экспедиция по исследуемой нами грантовой теме на территории Аксуского, Баянаульского и Иртышского районов Павлодарской области с 5 по 20 июля 2017 г. Участниками указанной экспедиции были д.и.н., профессор А.Б. Калыш (начальник экспедиции), старшие научные сотрудники, к.и.н., доценты

К.Б. Баудиярова и А.И. Исаева, а также стажер-исследователь, магистрант Н.К. Ибадуллина.

Основной целью экспедиционной работы являлись сбор полевых этнографических материалов, выявление архивных документов по стабильности и напряженности семейно-брачных отношений казахов и контактирующих с ними этносов Павлодарского Прииртышья.

В архивах управлений юстиции Аксуского г.а., Баянаульского и Иртышского районов нами за период с 1999 по 2016 гг. были выявлены и обработаны 15 117 бланков регистрации браков (однациональных и национально-смешанных) и

6 060 бланков расторжения браков (однациональных и национально-смешанных), в том числе: а) по Аксускому району и г. Аксу 8 920 бланков регистрации брака и 4 598 бланков расторжения браков; б) по Баянаульскому району выявленные бланки регистрации и расторжения браков составили 3 628–767; в) по Иртышскому району – соответственно 2 569–695.

Одновременно в указанный хронологический период мы также занимались сбором недостающих этнографических, сопоставительных и статистических первоисточников в областном статистическом управлении, областном департаменте

юстиции и в областной публичной библиотеке имени С. Торайгырова.

Так, в Павлодарском областном статистическом управлении были проработаны: 1) статистические данные по этническому составу населения всех городов и районов области за 1999–2015 гг.; 2) статистические материалы разводов по возрастам бывших супругов, по продолжительности браков, по числу общих детей до 18 лет у бывших супругов, по общему коэффициенту брачности разводящихся в городах: Павлодаре, Экибастузе и Аксу, а также в Актогайском, Баянаульском, Железинском, Иртышском, Качирском, Лебяжинском, Майском,

Павлодарском, Успенском и Щербактинском районах за 1999–2015 гг.

В настоящее время выявленные нами полевые этнографические, архивные материалы районных и городских ЗАГСов, районных и городских судов стали объектом обработки и анализа по специальной методике с учетом социально-профессионального среза выявленного городского и сельского населения в их моно-и полиэтнической среде.

А.А. ИСАЕВА
к.ист.н., и.о. ассоциированного профессора Казахского государственного женского педагогического университета

ӨТКЕН ДӘУІР ІЗДЕРІ: ГРИГОРЬЕВ ЖАРЫНЫҢ КЕЗЕКТІ ПАЛЕОНТОЛОГИЛЫҚ ЗЕРТТЕУІ

Сычевка мен Жаңақала ауылдарының арасында жарға түсуге мүмкіндігі бар үш жер бар. Жағалауы жарлауытты, өте биік. Ертістің жасыл су кемерінің астында, қатты су ағысына жағалай 1-2 метр қашықтықта бұрын қырылып қалған жануарлардың сүйек қалдықтары жатыр.

Бизондар, құландар, жылқылар, мамонттар, қорқаулар мен аюлар секлді жануарлардың барлығы қазіргі Ертіс өңірінде мекендеген. Мыңжыл бұрын жергілікті фаунаның негізін құрағанға ұқсайды.

Біздің өлкеміздің бұрынғы палеонтологиялық өмірін айқындата түскен палеонтологтардың қызықты материалдары табылған төңіректі осылайша сипаттауға болады.

Павлодар география үйінің экспедициясы осы жерге толығымен жойылып кетуі мүмкін құбылысты сақтап қалу мақсатымен үшінші рет келді.

Жағалаудан ары жатқан сүйек қалдықтары ұзақ уақыт оттегімен және қатты ағынмен байланыса отырып баяу түрде жойылып барады. Олардың жойылуына келіп-кететін демалушыларда, балық аулаушылар мен жергілікті тұрғындарда азда болсын кінәлі.

Жағалауды бақылаған кезде барлық жерде жиналып қалған немесе шашырап жатқан жануарлардың сүйектеріне көзіміз түсті. Олардың арасындағы ең қызық сүйектерді яғни, тістерін, мүйіздерін, азуларын адамдар үйлеріне алып кеткені айдан анық.

Мұндай экспедицияларды біз мұражай экспозициясындағы палеонтологиялық артефакттарды тауып, тазалап, үлестіріп, сақтауға тырысамыз.

Осы жерге соңғы рет келгенімізде біздің палеонтологиялық экспозициямызда ерекше маңызды орын алған көптеген қызықты олжалармен оралған болатынбыз. Ол бір кездері біздің өңірді мекендеген ірі пілтұмсықты жануардың жақ сүйегі. Біздің зерттемелеріміз бойынша аталмыш сүйек мамонт тегінің піл тұқымдасты жас трогонтериелік пілге (*Mammuthus Trogontherii* (Pohlig)) тиесілі. Біздің мұражайда мамонт тістері, мүйіздері, азу мен сойдақ тістерінің қалдықтары және тағы да басқа сүйектері сақталған. Олардың экспозициясымен мыңдаған адамдар танысты.

Бізге экскурсияға келетін жастар, С. Торайгыров атындағы ПМУ студенттері, «Джурбай» жас өлкетанушылар клубының балалары және өлке тарихының жанашырлары. Осы экспонаттарды апта сайын көріп, зерделеп, жеткілікті ақпарат ала алады.

Григорьев жарына қатысты біздің зерттемелеріміздің заңдылығы мен толыққандығы үшін біз отандық замандас ғалымдар мен шетелдік мамандардың көптеген ғылыми басылымдарымен таныстық.

Алиясова мен биологиялық ғылымдардың докторы Қанат Ахметов 2014 жылғы біздің қалада басылып шыққан «Павлодар Ертіс өңірінің ертедегі омыртқалы жануарлары» кітабында:

«Жар Ертіс өзенінің оң жақ жағасында Павлодар қаласынан солтүстікке қарай 40 километр, Григорьевка ауылынан жоғары (Жаңақала, авт. ескертпесі) орналасқан. Жағалау 2 км. бойы өзен жағасы үнемі жуылып, II жайылма үсті террасасының шөгінділері шайылады.

Сүйекті 1 метр тереңдіктегі су кемерінің астынан жиналады. Ол сүтқоректілердің сүйектері сазды қабатта төселген шөгінділерден шайылатынын болжамдауға мүмкіндік береді.

Көптеген сүйектер жақсы сақталған, жұмырлығының іздері мен сүйектің сынған іздері жоқ. Осы соңғы бақылаулар байырғы сүйектер су деңгейінен төмен көмілгенін болжамдайды. Су астынан сүйек материалдарын алу қиындығы олардың шашыраңқылығына, орналасқан жердің түр құрамының бұрмалануы мен толымсыздығына әкеледі. Салыстырмалы түрде қаңқаның ұсақ сүйектері, деке тістері мен ұсақ жануарлардың сүйектері аз кездеседі. Дегенмен, қалдықтардың жалпы саны көп және сан алуан. Бас сүйектері мен жақ сүйектері көп. Кейбір қайта түзілген сүйектер саздың үстіндегі қоқымда кездеседі. Олар қатты бұзылған және

ұсақталған үгінділер болып көрінеді».

Орналасқан жердің және сүйек қалдықтарының орнының кітаптағы сипаттамасы біз көрген жермен тура келеді.

Жағалау сызығы бойынша екі сағатқа жуық сүйектерді іздеріңде ауқымды сүйек материалдарын таба алдық. Сүтқоректілердің бірнеше түрінің тұтас және зақымдалған сүйектерді көп көлемде таптық. Осы сүйек қалдықтарда су астында жатқанын көрсететін іздері болды.

Біздің ең негізгі олжамыздың бірі – бизонның жақ сүйегінің үстіңгі жағы. Ең басты және ауыр элемент – ұзындығы 70 см. болатын жақсы сақталған мүйіз. Бұл мұражайдағы мұндай маңыздылығы мен өлшемі бойынша екінші экспонат.

Бизон сүйектерін қайта құрылған түрі ПМПИ мұражайында бар екенін атап кеткен жөн. Сонымен қатар,

жоғарыда айтылған ғалымдардың тұжырымдамасы бойынша «бұл бизон Павлодар облысында 24-9 мың жыл бұрын мекендеген. Оның биіктігі 2 метрді құрап, салмағы 800-1200 келіні құраған. Мүйіз серпінісі 60-90 сантиметрден артық болған. Бұл ашық ландшафтардың ірі мекендеушісі болған».

Сонымен қатар, біз жылқының жақсы сақталған үстіңгі және жартылай астыңғы жақ сүйектерін, ірі сүтқоректінің үлкен және ауыр жауырынын, ірі шөп жейтін жануардың тісін және зертхана жағдайларында ғана анықталатын көптеген сүйектерді таптық.

Сүйек қалдықтарын су астынан алу қиындығы олардың сынғыш және шашыраңқы болғанында жатыр.

Сүйек қалдықтарын «Павлодар география үйі» ҚБ-ның мұражай қорына жеткізген соң, су астында

ұзақ уақыт жатқан объектілердің өспеуі үшін, оттегі тиісінше түсуі үшін олар арнайы құраммен өңделді. Атмосфералық ортада мұндай палеонтологиялық табыстар тез бүлінеді. Облыстық өлкетану мұражайының қызметкерлерімен бірігіп, біз кейін зерделейтін объектілерді өңдейтін, құрамы ПАВ желімі мен судан құралған құрам өндірілді.

Біздің экспедицияда Джурбай Пав Гео жас өлкетанушылар клубының студенттері мен Павлодар қаласының дарынды балаларға арналған №8 мектеп-лицейінің оқушылары және мұндай білім мен тәжірибе өте қажет болатын болашақ география мен тарих пәндерінің мұғалімдері қатысты.

Виталий КОЖОКАР,
Павлодар география үйі директорының орынбасары

В уютный пятничный вечер в Павлодарском областном художественном музее состоялось открытие персональной выставки Павлодарского художника Алексея Балина.

«...Пишу не разумом, а сердцем..»

А. Балин - выпускник Алма-Атинского художественного училища им. Н. В. Гоголя по специальности «Художественная керамика», также получил второе высшее образование в Павлодарском педагогическом институте по специальности «Изобразительное искусство и черчение».

На данный момент Алексей Александрович является педагогом детской художественной школы №1 клуба ЮНЕСКО. За его плечами 18 лет преподавательской деятельности. За успехи в сфере образования и просвещения в 2008 году был удостоен звания «Лучший учитель года среди педагогов дополнительного образования».

Примечательно, что это первая персональная выставка Алексея Александровича в музее. На вопрос «Ощущается ли разница от выставки коллективной и персональной?» А. Балин ответил: «естественно, я сегодня услышал столько лестных слов, которые вообще не ожидал ус-

лышать в свой адрес. Я ведь просто работал, творил и не думал, что мои произведения могут вызвать такой сильный отклик».

Творчество Алексея Балина имеют свой характерный, особый стиль, который выделяется среди художников города Павлодар. Представленные работы автора, на мой взгляд, учителя русского языка, можно отнести к абстракционизму, однако сам автор не желает «вешать ярлыки» на своё творчество. По его мнению, он творит в «свободном стиле», его работам не нужны объяснения. «Мои произведения словно музыка, музыке не нужны объяснения, её нужно просто почувствовать, то же относится и к моему творчеству. Я пишу не разумом, а сердцем», – так описал свои труды Алексей Балин.

На выставке было представлено 45 произведений живописи, графики, декоративно-прикладного искусства.

Серия графических работ «Размышления» представляет собой формы разнородных мыслей автора, которые тонко были переданы на бумаге с помощью ручки и карандаша. Картины передают своё собственное настроение с помощью причудливых персонажей, игрой со светом и тенью, акцентированием внимания через синий цвет.

Работы художника из керамики погружают нас в мир безумной хаотичности и точности одновременно. Мельчайшие детали и изгибы передают особые эмоции, которые каждый открывает для себя сам. Невероятная работа «Молитва», выполнена в своеобразном стиле Алексея Балина, демонстрирующем тонкость мировосприятия художника и его смелость.

Картины в живописи отражают сильные эмоции и переживания. Яркая палитра красок передает и заставляет ощутить собственную жизнь картин, их дух. Каждая из них

будто говорит с тобой, делится своими секретами, чем дольше и внимательнее ты смотришь, тем больше картина делится с тобой своими тайнами.

Могущественная и устрашающая, спокойная и умиротворяющая, холодная и теплая картина Алексея Александровича «Дождь, солнце, ветер» производило именно такие впечатления. Будучи самым большим полотном на выставке, она притягивала взгляды многих посетителей, которые не могли не запечатлеть данную работу.

Смелость – это именно то слово, которым можно описать работы художника Алексея Балина. Он не стесняется показать свои чувства и мысли через творчество, но в его произведениях мы видим не только образ художника, но и частичку самого себя и чего-то нового для всех нас.

Отвечая на вопрос «Творцами рождаются или становятся?» Алек-

сей Балин ответил «...скорее всего рождаются. Научится рисовать может каждый, но создавать что-то лишь немногие».

Наржан САДЫК,
магистрант кафедры «Русская филология»

СТУДЕНТЫ ПГУ ВЫСАДИЛИ 100 САЖЕНЦЕВ

Накануне студенты Павлодарского госуниверситета приняли участие в озеленении и благоустройстве города. Высадка деревьев оказалась не просто полезным для экологии нашего региона делом, но и важной частью воспитания молодого поколения.

Представители агротехнологического факультета высадили на территории детского приюта более 70 саженцев.

Школьники с большим интересом приняли участие в озеленении территории вместе со студентами, которые рассказали о пользе зеленых насаждений для экологии города, познакомили со специальными технологиями

посадки деревьев.

По словам заместителя декана по воспитательной работе агротехнологического факультета, к.с.-х.н., доцента Жастлека Уахитова, мероприятие стало возможным благодаря действующей акции «Сүйікті alma mater».

«Наши выпускники подарили вузу саженцы сосны, и мы,

в связи с этим, решили в качестве подшефной помощи благоустроить территорию детского приюта. Важно благоустраивать наш край, приумножить в нем красоту и добро. Особенно знаменательно, что к этому правильному начинанию привлечены молодые люди. Потрудились с душой. Запомнили каждую из своих сосен. Всех участников можно назвать счастливыми людьми. Это радость и память, которая сохранится на многие годы», – сказал Жастлек Жумабаевич.

Остальные саженцы стали украшением аллеи факультета металлургии, машиностроения и транспорта.

Собственник - Павлодарский государственный университет имени С. Торайгырова

Газет Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде тіркеліп, № 1858-Г куәлігі берілген (27.03.2001)

Газет С.Торайғыров атындағы ПМУ-нің «Білік» газеті редакциясының компьютерлік орталығында теріліп, қатталды.

Редакция мекен-жайы: Павлодар қаласы, Ломов көшесі, 64, 230 – кабинет. Байланыс тел./факс: 67-36-48. www.psu.kz.

Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді. Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.

Ақылдастар алқасы:

Р.Т. Билялов,
А.Ф. Зейнулина, Р.Ш. Торпищева
Редактор: Т.А. Вербейко
Тілші: Т.Сахаба

Көркемдеуші-беттеуші: Е.М. Абенов
Корректор: С.К. Шаймарданова

«Дом печати» ЖШС
баспаханасында басылды.
Павлодар қаласы, Ленин көшесі, 143 үй.
Телефоны: 8 (7182) 618026
Тапсырыс № Г17-2287.
Тиражы: 500 дана.